PROLETERI SVIH ZEMALJA UJEDINITE SE!

PROGRAM I STATUT
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

USVOJENI NA V KONGRESU
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE
28 JULA 1948

BEOGRAD, 1948 GODINE

PROLETERI SVIH ZEMALJA UJEDINITE SE!

PROGRAM

KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

USVOJEN NA V KONGRESU
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE
28 JULA 1948

ŠTAMPARIJA »BORBA«

PROGRAM
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije izvojevao je radni narod Jugoslavije oružjem u ruci odlučujuću pobedu u Narodnooslobodilačkom ratu nad fašističkim osvajačima i njihovim domaćim slugama, oborio vlast kapitalista koji su ga sramno izdali stranim zavojevačima, zasnovao svoju novu, socijalističku otadžbinu, Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju i pristupio izgradnji socijalizma.

Revolucionarni, demokratski i socijalistički preobražaj koji je u toku Narodnooslobodilačkog rata i u posleratnom periodu izvršen u Jugoslaviji, sastavni je deo onog revolucionarnog svetsko-istorijskog zbivanja koje je pokrenuto Velikom oktobarskom socijalističkom revolucijom. U njemu se ispoljava opšta zakonitost razvitka savremenog društva, obeležena revolucionarnim smenjivanjem kapitalističkog društvenog poretka novim, socijalističkim društvenim poretkom.

I

Svako društvo u kome vlada privatna svojina sredstava za proizvodnju podeljeno je na antagonističke klase: na vlasnike osnovnih sredstava za proizvodnju i razvlašćene, na ugnjetače i ugnjetene, na eksploatatore i eksploatisane. Tako je i u kapitalističkom društvu, u kome najvažnija sredstva za proizvodnju i promet robe pripadaju kapitalistima, dok radnička klasa, proletarijat, lišen sredstava za proizvodnju, ne može da živi ako ne prodaje svoju radnu snagu kapitalistima, ako svojim radom ne stvara bogatstvo svojim eksploatatorima.

Od svog postanka, kapitalizam sadrži u sebi i sve elemente svoje propasti. U svome razvitku, on ne samo što povećava proizvodnju i proizvodne snage društva, nego razvija i kapitalističke odnose proizvodnje, a s time stalno uvećava armiju proletera, cepajući društvo sve više na dve osnovne neprijateljske klase, na ogromnu masu eksploatisanih najamnih radnika i mali sloj vladajuće klase kapitalističkih eksploatatora. Klasna borba između proletarijata i kapitalističke klase, izraz osnovne unutrašnje suprotnosti kapitalističkog društva, suprotnosti između rada i kapitala, sačinjava istoriju kapitalističkog društva. Ona se sve više zaoštrava. Rešenje te borbe moguće je samo pobedom radničke klase,

ona se može završiti samo uništenjem kapitalističkog sistema i uspostavom novog, besklasnog komunističkog društva.

U industrijskoj epohi svoga razvitka, kapital je stvorio ogromne proizvodne snage, usavršio tehniku, zasnovao ogromna industrijska preduzeća, stvorio velike gradove i potčinio selo gradu, stalno razarajući srednje slojeve i sitnu robnu proizvodnju. S razvitkom tehnike kapital sve više eksploatiše žensku i dečju radnu snagu. Slobodna konkurencija vodi sve većoj koncentraciji i centralizaciji kapitala. Veliki kapitali gutaju male i društveno bogatstvo koncentriše se u rukama sve manjeg broja kapitalističkih magnata. Zanatska i manja industrijska preduzeća propadaju, a sve veći broj seljaka pretvara se u proletere i poluproletere, sitna i srednja seljačka gazdinstva sve se više potčinjavaju gospodstvu krupnog kapitala, banaka, veleposednika, seoskih bogataša i zelenaša. Ukoliko je slobodni seljak uspevao da se održi na svom parčetu zemlje, uspevao je u tome samo krajnjim naprezanjem radne snage i sistematskim gladovanjem. Njegova zemljišna svojina i ekonomska samostalnost postale su prividne i on je stvarno postao rob krupnog kapitala.

U trci za sve novim tržištima, velike kapitalističke države podelile su među sobom celi svet, razorile svugde prekapitalističke oblike proizvodnje, potčinile sve narode i svima nametnule kapitalistički način proizvodnje.

Dok s jedne strane sve više raste armija proletera, dotle razvitak tehnike, usled njene kapitalističke primene sve, više vodi relativnom smanjivanju tražnje za radnom snagom. Raste zavisnost najamnog rada od kapitala, uvećava se stepen eksploatacije radne snage, položaj radničke klase sve se više po-

goršava. Sve se više produbljuju i zaoštravaju unutrašnje suprotnosti i protivrečnosti kapitalističkog sistema, a pre svega osnovna protivrečnost između društvenog karaktera proizvodnje, koji kapitalizam nužno razvija u sve većem stepenu i privatnog karaktera prisvajanja, koji čini osnovicu kapitalističkog sistema, između uvećanja proizvodnih snaga i kapitalističkih odnosa svojine. Raste anarhičnost kapitalističke proizvodnje. Raste tendencija za neograničenim proširenjem proizvodnje, dok se na drugoj strani sve više ograničava potrošnja trudbeničkih masa. Dolazi do periodičnih ekonomskih kriza. Velike mase trudbenika gube zaposlenje i gladuju zato što ima suviše životnih namirnica, trpe krajnju nemaštinu i lišavanja svake vrste zato što ima suviše robe. Dok na strani kapitalističke klase raste bogatstvo, na strani proletarijata i svih trudbeničkih masa raste nezaposlenost, beda i nesigurnost egzistencije. Ali s time raste i nezadovoljstvo eksploatisanih radnih masa i zaoštrava se njihova borba protiv kapitalističkog eksplotatorskog sistema.

Borba radničke klase protiv kapitalističke klase otpočinje sa samim nastankom radničke klase. Ali njoj treba vremena da se organizuje kao klasa, tj. da postane svesna svog društvenog položaja i svoje istorijske uloge, da se politički samostalno organizuje, da stvori svoju revolucionarnu ideologiju i svoju revolucionarnu klasnu partiju, sposobnu da je vodi u borbi protiv kapitalističke eksploatacije, za obaranje kapitalizma, za osvajanje vlasti, u izgradnju besklasnog društva. Na mesto nenaučnih teorija utopista i prvih socijalista, njoj je bila potrebna naučna teorija kao rukovodstvo za njenu akciju. Moderni klasni socijalistički pokret proletarijata nastao je spajanjem naučnog socijalizma i radničkog pokreta.

Ovo istorijsko delo izvršili su osnivači naučnog socijalizma i tvorci prve revolucionarne proleterske partije. Marks i Engels.

*

Krajem devetnaestog veka kapitalizam ulazi u poslednji stadij svog razvitka — u imperijalizam.

Imperijalizam jeste kapitalizam na onom stadiju razvitka koji je obeležen gospodstvom monopola i finansiskog kapitala, prvenstvenim izvozom kapitala umesto izvoza robe, ekonomskom podelom sveta između međunarodnih kapitalističkih monopola i borbom između najkrupnijih kapitalističkih država oko ponovne teritorijalne podele sveta.

Koncentracija i centralizacija kapitala dovodi u epohi imperijalizma do stvaranja kombinovanih džinovskih preduzeća, moćnih monopolskih saveza (kartela, sindikata, trustova). Sraščivanje industrijskog i bankovnog kapitala dovodi do obrazovanja finansiskog kapitala. Epoha imperijalizma jeste epoha neograničene vladavine finansiskog kapitala. Šačica finansiskih oligarha drži u svojim rukama ne samo ekonomski nego i politički život zemlje, postavlja i zbacuje vlade, određuje njihovu unutrašnju i spoljašnju politiku, gospodari štampom i drugim sredstvima idejnog uticanja na mase.

Neravnomerni razvitak kapitalizma doveo je još pre Prvog svetskog rata do sve jačeg zaoštravanja suprotnosti između krupnih kapitalističkih država, do sve većih ratova. Ratovi koji su uopšte nerazdvojni od kapitalizma, postali su svetski ratovi radi nove podele već zauzetih kolonija i uticajnih sfera, radi osvajanja novih tržišta, izvora sirovina.

Svemoć kapitalističkih monopola, politika visokih kartelnih cena, neograničena vlast nad tržištem, sve obimnije i dugotrajnije ekonomske krize, ratovi koji po svom obimu i strahoti uništavanja ljudskih života i materijalnih dobara nemaju primera u istoriji, — sve to u epohi imperijalizma rađa tendenciju zastoja u razvitku proizvodnih snaga. Zato je imperijalizam epoha parazitskog, trulećeg i umirućeg kapitalizma.

Imperijalizam označava surovu eksploataciju radničke klase i radnih masa u metropolama od šačice krupnih monopolista, ubrzano i sve masovnije upropašćavanje srednjih slojeva, pre svega seljaštva i zanatlija, gospodstvo nekoliko najkrupnijih kapitalističkih država nad ostalim svetom i najbrutalnije ugnjetavanje i pljačku kolonija i zavisnih zemalja. Ovi uslovi klasne borbe proletarijata u epohi imperijalizma zahtevali su ne samo uspostavljanje revolucionarne sadržine marksizma, koju su oportunisti Druge internacionale decenijama prigušivali, nego i dalje razvijanje marksizma primenjujući ga u novim uslovima epohe imperijalizma, socijalističkih revolucija i izgradnje socijalizma. To je bilo delo Lenjina, delo lenjinizma. Lenjinizam je marksizam epohe imperijalizma i socijalističkih revolucija. Lenjinovo učenje dalje je razvio Staljin.

U borbi protiv imperijalizma neizbežno se pridružuju proletarijatu eksploatisane seljačke mase kapitalističkih zemalja i ugnjeteni narodi u kolonijama i zavisnim zemljama. Sve novi i novi narodi stupaju na arenu revolucionarne borbe protiv imperijalizma. Svetski kapitalizam ulazi u svoju opštu krizu.

Boreći se za vlast, radnička klasa istovremeno izražava interese ogromne većine naroda, tj. ugnjetenih masa radnog naroda uopšte. Dok je kapitalistička klasa osvajala vlast zato da vlast jedne eksploa-

tatorske klase smeni vlašću druge eksploatatorske klase, radnička klasa ne može sebe osloboditi kao klasu a da istovremeno ne oslobodi čitavo društvo od eksploatacije, ugnjetavanja i klasne borbe. Zbog toga borba radničke klase za oslobođenje pretstavlja stvarni interes i radnog seljaštva i svih ostalih trudbenika podvrgnutih eksploataciji i upropašćavanju od strane kapitala. Zato je radnička klasa jedina društvena klasa koja u borbi protiv kapitalističkog sistema može da predvodi sav radni narod grada i sela. Otuda je savez radnika, radnog seljaštva i ostalih trudbenika u toj borbi neizbežan, prirodan i svima njima nužan.

Imperijalistička borba najvećih kapitalističkih država za novu podelu sveta dovela je do prvog imperijalističkog svetskog rata (1914—1918). Taj rat uzdrmao je celokupni sistem svetskog kapitalizma i time otvorio period njegove opšte krize.

Lanac imperijalizma prekinut je na njegovoj najslabijoj tački, u carskoj Rusiji. Velika oktobarska socijalistička revolucija, koja je na jednoj šestini zemaljske kugle srušila vlast kapitalista i veleposednika i uspostavila diktaturu proletarijata — vlast radničke klase u savezu sa radnim seljaštvom, zaoštrila je i produbila krizu kapitalističkog sistema i uzdrmala vladavinu imperijalista u čitavom svetu.

Pobeda Oktobarske socijalističke revolucije značila je da je dotle jedinstven kapitalistički svet pocepan na dva sveta: na kapitalistički svet i socijalistički svet. To je bila pojava nove suprotnosti koja je kao svetski izraz suprotnosti između rada i kapitala, socijalizma i kapitalizma, glavna suprotnost savremene epohe. Oktobarska socijalistička revolucija otvorila je epohu socijalističkih revolucija, povezanih

sa oslobodilačkim antiimperijalističkim ustancima i ratovima ugnjetenih naroda kolonija i zavisnih zemalja. Ona je otvorila epohu socijalističke demokratije, epohu socijalističkog preobražaja društva. Ona je pokazala i pokazuje radnim masama celog sveta put u borbi za socijalizam.

*

Drugi svetski rat izbio je iz istih osnovnih uzroka iz kojih i prvi. Neposredna priprema toga rata bila je pojava fašizma kao otvorene terorističke diktature najimperijalističkijih, najšovinističkijih i najagresivnijih elemenata finansiskog kapitala. Pobeda fašizma u Nemačkoj, pomognuta izdajničkom ulogom socijalne demokratije, i u nizu drugih zemalja, obeležava dalje zaoštravanje opšte krize kapitalizma. Pripremanje agresije od strane bloka Nemačke, Italije i Japana bilo je omogućeno, između ostaloga, podrškom, koju su fašizmu davali vladajući imperijalistički krugovi Engleske, Francuske, Amerike i drugih zemalja, usmeravajući ga — kao udarnu pesnicu imperijalizma — protiv Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika i međunarodnog radničkog i antiimperijalističkog pokreta. Ekspanzija nemačkog fašizma radi sprovođenja agresivnih planova za novu podelu sveta, čije ostvarenje je trebalo da obezbedi nemačkim imperijalistima svetsko gospodstvo, neposredno je izazvala Drugi svetski rat. Nemački fašizam i njegovi vazali izgubili su taj rat pod udarcima savezničkih snaga, na čelu sa Sovjetskim Savezom, koji je podneo glavni teret rata i odigrao odlučujuću ulogu u razbijanju fašističkih armija. Rat protiv fašističkih agresora i porobljivača bio je pravedan, oslobodilački rat.

Drugi svetski rat završio se silnim porastom snaga i uloge Saveza Sovjetskih Socijalističkih Repu-

blika u međunarodnim odnosima, ispadanjem iz kapitalističkog sistema čitavog niza zemalja narodne demokratije, neviđenim razmahom radničkog i antiimperijalističkog pokreta u čitavom svetu i oslobodilačkih ustanaka i ratova u kolonijalnim i zavisnim zemljama. Snage imperijalizma su oslabljene, snage socijalizma bitno ojačane.

Tako je posle Drugog svetskog rata došlo do obrazovanja dva svetska tabora, s jedne strane imperijalističkog, antidemokratskog i ratnohuškačkog, pod vođstvom američkog imperijalizma, a s druge strane — antiimperijalističkog, demokratskog i miroljubivog tabora, na čelu sa Sovjetskim Savezom.

Takav položaj neizbežno je zaoštrio sve unutrašnje suprotnosti kapitalizma, produbio krizu kapitalističkog sistema svetske privrede i doveo do daljeg slabljenja imperijalizma.

Svetski demokratski antiimperijalistički front obezbeđuje pobedu demokratije i socijalizma, vezuje ruke ratnim huškačima. U mnogim zemljama ranije pocepana radnička klasa ostvaruje svoje jedinstvo, ma da u nizu zemalja desni socijalisti, kao agenti američkih i drugih imperijalista, pokušavaju da ovekoveče rascep radničke klase.

Komunistička partija Jugoslavije, nerazdvojno vezana s revolucionarnim međunarodnim radničkim pokretom, borila se, bori se i boriće se za jačanje fronta mira, demokratije i socijalizma.

II

Buržoaska Jugoslavija je po svojim unutrašnjim suprotnostima i odnosu snaga bila jedna od najslabijih tačaka kapitalističkog sistema u Evropi. Bezdušna eksploatacija radničke klase od šake domaćih i stranih kapitalista prepletala se u njoj s feudalnim ostacima, sve većom zavisnošću seljaštva od finansiskog kapitala i surovim nacionalnim ugnjetavanjem od šačice velikosrpskih hegemonista, na čelu s monarhijom.

Ove unutrašnje suprotnosti bile su još više zaoštrene time što je Jugoslavija, ekonomski porobljavana od stranog monopolističkog kapitala, bila polje na kome su se sukobljavali protivrečni interesi raznih imperijalističkih država i grupa.

Moderni radnički pokret nastao je u jugoslovenskim zemljama uoči i u početku epohe imperijalizma. Krajem devedesetih godina 19 veka završava se u tim zemljama proces političkog osamostaljenja radničke klase, što nalazi svoj izraz u formiranju klasnoborbenog sindikalnog pokreta i socijalističkih partija.

Komunistička partija Jugoslavije osnovana je 1919 godine, u revolucionarnoj krizi koja je zahvatila i tek stvorenu novu državu Jugoslaviju, a pod snažnim uticajem Oktobarske socijalističke revolucije u Rusiji. Ona je nastala ujedinjenjem nekoliko socijaldemokratskih partija koje su se krajem devet-

naestog i početkom dvadesetog veka odvojeno formirale u pojedinim jugoslovenskim zemljama i oblastima, delova nekih socijaldemokratskih partija koji su se odvojili od izdajničkih vođa i od nekih levih grupa nastalih u toku 1917—1918 godine. Komunistička partija Jugoslavije rodila se u borbi radničke klase protiv socijaldemokratskih izdajnika radničkog pokreta. Od svog osnivanja Komunistička partija stala je na čelo borbe ogromne većine radničke klase Jugoslavije i tesno se povezala s međunarodnim revolucionarnim radničkim pokretom.

Borba radničke klase i svih ostalih eksploatisanih i ugnjetenih masa Jugoslavije, pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije, bila je revolucionarna borba. To je bila borba radničke klase protiv kapitalističke klase i njene reakcionarne vladavine, za politička i socijalno-ekonomska prava radničke klase, za ostvarenje društvenih ciljeva radničke klase koji odgovaraju interesima i svih ostalih radnih slojeva. To je bila borba za oslobođenje radnog seljaštva od bede i nemaštine, za likvidaciju feudalnih ostataka. To je bila borba za nacionalno samoopredeljenje i ravnopravnost naroda Jugoslavije. To je bila borba za oslanjanje Jugoslavije na Sovjetski Savez i za savez s njim. To je bila borba za nezavisnost Jugoslavije od stranih imperijalista, za odbranu zemlje od fašističkih osvajača.

U toku dugogodišnje borbe protiv klasnog neprijatelja i njegovih socijaldemokratskih, trockističkih i drugih agenata u radničkom pokretu, Komunistička partija Jugoslavije, koja je preko dvadeset godina bila ilegalna i teško progonjena, podigla se i očeličila u idejno-političkom i organizacionom pogledu, očistila svoje redove i učvrstila svoje jedinstvo.

Stojeći na čelu borbe radničke klase i ostalih eksploatisanih i ugnjetenih masa i rukovodeći tom borbom, Komunistička partija Jugoslavije je neprestano učvršćavala savez radničke klase, radnog seljaštva i ugnjetenih naroda. U toj borbi učvršćivala se rukovodeća uloga radničke klase i njene avangarde, Komunističke partije, učvršćavao se savez radničke klase, radnog seljaštva i ugnjetenih naroda.

U periodu monarho-fašističke diktature i, naročito, kasnije, kada je nemački fašizam zapretio nezavisnosti naroda Jugoslavije, Komunistička partija Jugoslavije je svojom pravilnom i neustrašivom borbom osvojila poverenje najširih radnih masa svih naroda Jugoslavije.

U vreme izbijanja Drugog svetskog rata radnička klasa Jugoslavije, predvođena Komunističkom partijom, nalazila se na čelu opštenarodne borbe za odbranu nacionalne nezavisnosti, za demokratske slobode i za nacionalnu ravnopravnost svih naroda Jugoslavije.

Aprilski slom Jugoslavije 1941 godine otvorio je oči najširim masama i do kraja im razotkrio svu trulež starih jugoslovenskih buržoaskih režima i vodstava buržoaskih partija. Nacionalno izdajstvo reakcionarne buržoazije, kao produženje njene politike u predratno vreme, utvrdilo je u najširim narodnim masama uverenje da je samo Komunistička partija Jugoslavije kadra da povede jugoslovenske narode u oslobodilački rat protiv inostranih osvajača, i da je stvarno oslobođenje Jugoslavije nerazdvojivo od uspostavljanja demokratske narodne vlasti. Došlo je do krupne pregrupacije političkih snaga, koja je prevazišla obim i značaj borbe protiv inostranih zavojevača i koja je udarila svoj pečat čitavom daljem političkom i društvenom razvitku zemlje.

Predviđajući mogućnost revolucionarnog raspleta, koja se stvarala u vezi sa opasnošću fašističkog napada na zemlju i izdajničkim držanjem režima, vrhova buržoaskih partija i vojnog rukovodstva, Komunistička partija Jugoslavije još je pre okupacije zemlje otpočela s pripremama za oružanu borbu. Posle okupacije ona je pristupila neposrednom pripremanju opštenarodnog ustanka, političkoj mobilizaciji masa za ustanak i suprotstavljanju svima merama okupatora i njegovih slugu.

S napadom nemačkih fašističkih hordi na Sovjetski Savez konačno su sazreli svi uslovi za sveopšti ustanak naroda Jugoslavije, i KPJ je bez oklevanja pozvala narode Jugoslavije u borbu protiv zajedničkog neprijatelja, uverena da je to i jedini put za oslobođenje sopstvene zemlje, za spas naroda od uništenja.

Komunistička partija Jugoslavije pravilno je primenila učenje marksizma-lenjinizma o proleterskoj revoluciji i diktaturi proletarijata u konkretnim uslovima, kad je zemlja okupirana od imperijalista i kada je domaća buržoazija prešla na pozicije nacionalnog izdajstva, direktno ili indirektno pomažući okupatorsku vlast i borbu okupatora protiv naroda.

Specifični karakter revolucije u Jugoslaviji jeste u tome što je odlučujuća bitka između osnovnih eksploatatorskih klasa, buržoazije i veleposednika, — s jedne strane, i radnog naroda na čelu s radničkom klasom, pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije — s druge strane, izvojevana u uslovima oslobodilačkog ustanka protiv fašističkih osvajača, na frontu borbe protiv nacionalnog izdajstva čiji je stožer bila buržoaska reakcija, na frontu borbe koja je bila nerazdvojni deo opšteg antifašističkog rata.

Bez rušenja starog državnog aparata, koji je bio

oruđe izdajničke buržoazije i koji se stavio u službu okupatora, nemogućno je bilo uspešno razvijanje ustanka protiv okupatora. Izbijanjem ustanka počinje — na ruševinama vlasti izdajničke buržoazije — uspostavljanje organa narodne vlasti. U toku ustanka izgrađen je aparat narodne vlasti. Osnovni temelji novog državnog i društvenog uređenja izgrađivani su u jeku rata, počev od prvih revolucionarnih dekreta o ostvarenju narodnih odbora, pa do odluka na istoriskom Drugom zasedanju AVNOJ-a u Jajcu, novembra 1943 godine, koje su rezultat već izvojevane pobede narodne revolucije u zemlji i koje su — poduprte narodnom armijom od nekoliko stotina hiljada — zadale presudni udarac staroj ugnjetačkoj vlasti buržoazije na čelu s monarhijom i položile čvrst temelj jedinstvenom sistemu narodne vlasti, od najnižih do najviših organa državne vlasti i uprave.

Nizom mera protiv izdajničke buržoazije (konfiskacija pretežnog dela industrije, banaka, krupne trgovine), stvoreni su još za vreme Narodno-oslobodilačkog rata prvi ekonomski oslonci narodne vlasti. Tako je radnička klasa, stojeći na čelu radnih masa, otpočela posleratnu izgradnju zemlje, držeći u svojim rukama već osvojene ključne pozicije privrede, dovoljno jake za razvoj socijalističkog sektora narodne privrede i za uspešnu borbu protiv kapitalističkih elemenata.

Uspostavljanjem narodne vlasti i njenim neprestanim učvršćivanjem rešena su sva pitanja demokratskih sloboda za radni narod — sloboda zbora, udruživanja, štampe, izbornost svih organa vlasti neposrednim, jednakim i tajnim glasanjem, odvajanje crkve od države.

Narodi Jugoslavije izvojevali su u zajedničkoj

borbi svoju nacionalnu slobodu i ravnopravnost, ostvarili bratstvo i jedinstvo, još za vreme rata stvarajući svoja suverena pretstavništva. Stvoreni su osnovni politički i društveni-ekonomski uslovi za potpuno ukidanje istorijski uslovljene stvarne nejednakosti jugoslovenskih naroda u pogledu stupnja kulturnog i privrednog razvitka.

Narodni ustanak u Jugoslaviji dokazao je mogućnost uspešne oružane borbe ugnjetenih naroda protiv fašističkih zavojevača i domaće izdajničke buržoazije u uslovima svetskog rata u kome je odlučujući ulogu igrala prva zemlja socijalizma, Sovjetski Savez.

*

Držeći čvrsto u rukama vlast, radne mase, predvođene Komunističkom partijom, posle rata nisu stale na pola puta; narodna revolucija u Jugoslaviji razvijala se bez prekida, povezujući ostvarivanje opštedemokratskih zahteva seljaštva i ugnjetenih nacija sa ostvarivanjem socijalističkih zahteva proletarijata, uz jasnu perspektivu ukidanja svih prepreka koje stoje na putu socijalističkom razvitku zemlje.

Izvršena je agrarna reforma, koja je likvidirala ostatke velikog poseda. Nekoliko stotina hiljada poljoprivrednih radnika, bezemljaša i siromašnih seljaka dobilo je zemlju, više desetina hiljada porodica boraca i invalida kolonizovani su, dobivši zemlju, kuće i inventar. Pored toga agragna reforma sprečila je mogućnost akumulacije zemlje u rukama pojedinaca, ograničila je u znatnoj meri nezemljoradnički posed i ograničila veličinu zemljišnog poseda u rukama pojedinaca, to jest ograničila zemljišnu svojinu kapitalističkih elemenata. Ona je također dala potstrek osnivanju seljačkih radnih zadruga za kolektivno obrađivanje zemlje, kolektivno stočarstvo i ribarstvo.

Vraćena je seljacima zemlja koja im je u staroj Jugoslaviji bila oduzeta iz šovinističkih razloga ili opljačkana od banaka i trgovaca za dugove. Sprečena je špekulacija s zemljom stavljanjem svakog prenosa nepokretne imovine među privatnim licima pod kontrolu i odobrenje države. Onemogućeno je prigrabljivanje zemlje siromašnih seljaka od strane seoskih bogataša.

Nacionalizovani su: čitava industrija, kredit, saobraćaj, sredstva veze, rudna blaga i vode, izvori prirodne snage i proizvodnja električne snage, krupna trgovina. Imovina inostranog kapitala prešla je u ruke države. Pretežni deo sitne trgovine prešao je u ruke države i potrošačkih zadruga. Spoljna trgovina postala je monopol države. Stvoren je moćan socijalistički sektor privrede kao odlučujući faktor u privrednom životu zemlje, koji određuje pravac daljeg razvitka celokupne narodne privrede. Posle dve godine obnove ratom razrušene privrede otpočelo je uspešno sprovođenje prvog petogodišnjeg plana koji ima zadatak da likvidira privrednu i tehničku zaostalost, da učvrsti ekonomsku i odbranbenu snagu zemlje, da podigne opšte blagostanje trudbenika grada i sela, i da položi temelj socijalističkom društvu.

Pokrenut je snažan razvoj zadruga, koje okupljaju ogromne mase sitnih i srednjih seljaka i koje služe kao moćna poluga za ekonomsko i kulturno podizanje sela i za unapređenje i socijalistički preobražaj poljoprivrede.

Dalje je razvijen novi državni aparat. Razvijen je nov pravni poredak i demokratski sudski sistem. Snažno su razvijeni mesni organi narodne vlasti i inicijativa radnih masa za učešće trudbenika u upravljanju državom i u kontroli državnih organa.

Pomognuto je izgrađivanje zanatskog zadrugarstva i procvat domaće zanatske radinosti.

Započet je svestran kulturni preobražaj zemlje. Sve jače se pomaže razvitak nauke i njene primene. Obezbeđeni su osnovni uslovi za dostojan život inteligencije, koja se sve predanije uključuje u socijalističku izgradnju.

Nastavljeno je izgrađivanje moćne narodne armije, čuvara mira i bezbednosti zemlje.

Na taj način, gradeći dalje na velikim tekovinama Narodnooslobodilačke borbe, Jugoslavija čvrsto korača u izgradnji socijalističkog društva. Za izgradnju socijalizma u Jugoslaviji postoje svi unutrašnji i spoljni uslovi.

Izgradnja socijalizma u Jugoslaviji jeste današnja etapa borbe radničke klase i radnih masa grada i sela, etapa borbe na putu ka konačnom cilju radničke klase i njene avangarde — izgradnji komunističkog društva, tj. društva u kome će nestati sve klasne razlike i u kome će svako raditi prema svojim sposobnostima, a dobijati prema svojim potrebama.

U borbi za izgradnju socijalizma, kao i u čitavoj svojoj delatnosti, Komunistička partija Jugoslavije rukovodi se učenjem marksizma-lenjinizma, iskustvom međunarodnog radničkog pokreta uopšte, a napose iskustvima Svesavezne komunističke partije (boljševika) i svojim sopstvenim iskustvima, stečenim: prvo, u borbi protiv klasnog neprijatelja i njegovih agentura u radničkom pokretu i Komunističkoj partiji do rata; drugo, u oružanom ustanku za nacionalno oslobođenje zemlje i osvajanje vlasti; treće, u posleratnoj borbi za obnovu i za izgradnju zemlje na novoj, socijalističkoj osnovi.

III

Komunistička partija Jugoslavije, na čelu radničke klase i čitavog radnog naroda grada i sela, okupljenog u ogromnoj većini u Narodnom frontu, bori se u sadašnjoj etapi za izgradnju socijalizma kao prve faze komunizma, to jest za izgradnju takvih društvenih odnosa u kojima će sredstva proizvodnje biti podruštvljena, proizvodnja planski organizovana, uništene mogućnosti eksploatacije čoveka od čoveka, likvidiran klasni antagonizam i primenjen princip: svako prema svojim sposobnostima, svakome prema njegovom radu.

U uslovima borbe za izgradnju socijalizma u našoj zemlji klasna borba zaoštrava se i trajaće sve do konačne likvidacije eksploatatorskih elemenata.

Naporedo sa snažnim socijalističkim sektorom koji je obuhvatio industriju, bankarstvo, saobraćaj i krupnu trgovinu, a u glavnom i sitnu trgovinu, zatim deo poljoprivrede u formi državne i zadružne svojine, u gradu postoji i sitna robna proizvodnja (zanatlije), a u poljoprivredi ona u velikoj meri preovlađuje i iz nje se neizbežno rađaju kapitalistički odnosi, na njenoj osnovi se razvija klasna diferencijacija.

Narodna vlast je pri tome odlučno na strani sitnog i srednjeg seljaka, štiteći ih od eksploatacije i

obezbeđujući njihov posed od pljačke seoskih bogataša. Imajući stalno pred očima činjenicu da je socijalistička izgradnja nemogućna bez likvidacije kapitalističkih elemenata na selu. Komunistička partija smatra da je i dalje zadatak države radnog naroda da — oslanjajući se na aktivnu podršku širokih slojeva radnog seljaštva — ograničava kapitalističke elemente na selu (seoske bogataše) u njihovoj eksploatatorskoj aktivnosti i da lomi njihov otpor protiv mera države radnog naroda, koje idu za tim da ojačaju pozicije socijalističkog sektora narodne privrede uopšte, a na selu posebno.

Istovremeno, Partija će se boriti za jačanje i razvijanje zemljoradničkog zadrugarstva kao najpogodnije organizacione forme okupljanja seljačkih radnih masa u borbi za izolaciju seoskih eksploatatora i uvlačenja radnog seljaštva u socijalističku izgradnju.

Komunistička partija smatra, dalje, da je zadatak države radnog naroda da pomaže zanatlije, kako bi se u najraznovrsnijim oblicima mogli da uklope u socijalističku izgradnju, naročito se starajući da se održi i razvije visoki kvalitet njihovog rada. Pri tome Komunistička partija naglašava, da njihovo uključivanje, u raznim oblicima, u sistem socijalističke privrede može da se izvrši samo na osnovi potpune dobrovoljnosti i svesne rešenosti samih zanatlija. Svako veštačko forsiranje ili administrativno prisiljavanje ili stvaranje opštih šablona moglo bi naneti štetu samom procesu uključivanja zanatlija u socijalističku izgradnju i kvalitetu zanatske proizvodnje, a i političkoj povezanosti radnih zanatlija sa radničkom klasom i ostalim trudbenicima. Štiteći radne zanatlije od propadanja, ukazujući im put ka socijalizmu, Komunistička partija istovremeno će se

najodlučnije boriti protiv svih pojava kapitalističkih tendencija, koje se javljaju na bazi sitne robne proizvodnje.

Komunistička partija priznaje pravo lične svojine na predmete lične upotrebe (uključujući i stambene prostorije), kao i pravo privatne svojine sitnih proizvođača na sredstva proizvodnje koja ne služe eksploataciji drugih ljudi.

Partija će se u ovoj etapi boriti za izgradnju socijalističkog društva, koja će se ostvariti:

1) svestranim jačanjem i daljim razvijanjem socijalističkog sektora narodne privrede u formi državne i zadružne svojine;

2) jačanjem saveza radničke klase s radnim seljaštvom i svim radnim masama i — oslanjajući se na taj savez — svestranom borbom za likvidaciju kapitalističkih elemenata, vodeći pritom računa da ta borba bude u skladu sa istovremenim porastom snage i organizacione sposobnosti socijalističkog sektora narodne privrede.

UČVRŠĆENJE I IZGRADNJA NARODNE VLASTI

Osnovna karakteristika naše narodne vlasti (narodnih odbora, narodnih skupština) jeste u tome što je to vlast radnog naroda grada i sela u kojoj rukovodeću ulogu ima radnička klasa. Partija mora pri tom imati u vidu da se u pojedine organe narodne vlasti još uvek uvlače reakcionarni elementi, i da je potrebna stalna budnost i borba protiv njih.

Narodna vlast u Jugoslaviji jeste baš ona vlast pomoću koje trudbenici naše zemlje vode uspešnu borbu protiv kapitalističkih elemenata i za izgradnju socijalističkog društva. Rukovodeća uloga radničke klase u narodnoj vlasti obezbeđuje da ova ima one osnovne karakteristike diktature proletarijata koje obezbeđuju socijalistički razvitak zemlje, a to su: ta vlast je sposobna da slomi otpor eksploatatora; ta vlast je sposobna da organizuje izgradnju socijalizma; ta vlast je najpogodnija da u borbi za ostvarenje socijalizma ujedini najšire mase radnog naroda.

Zadaci partije po pitanju narodne vlasti jesu:

1) dalje učvršćenje i izgradnja narodne vlasti (narodnih odbora, narodnih skupština) kao oruđa radnog naroda u borbi za izgradnju socijalizma;

2) biranje u svim izbornim organima narodne vlasti najboljih pretstavnika radnog naroda

3) stalno učvršćivanje veza organa narodne vlasti s radnim masama i sve šire učešće radnih masa u radu narodnih vlasti preko zborova birača, saveta građana, komisija, odborničkih grupa itd; jačanje odgovornosti izabranih odbornika i narodnih poslanika i masovne kontrole nad njima; polaganje računa odbornika, narodnih poslanika i odbora u celini biračima o svom radu;

4) stalna i nepomirljiva borba protiv pokušaja neprijatelja radnog naroda, koji bi ma u kom obliku hteli da potkopaju snagu narodne vlasti ili ometu njen rad na izgradnji socijalizma;

5) stalna i nepomirljiva borba protiv birokratizma svake vrste, kao reakcionarnog nasleđa koje vodi odnarođivanju državnog aparata, kao ozbiljne prepreke brzog ekonomskog, političkog i kulturnog napredovanja zemlje i radnog naroda;

6) neumorni rad na podizanju političkog, stručnog i kulturnog nivoa organa narodne vlasti;

7) razvijanje inicijative lokalnih organa narodne vlasti i svestrano jačanje lokalne privrede.

UČVRŠĆENJE RAVNOPRAVNOSTI NARODA JUGOSLAVIJE — SRBA HRVATA, SLOVENACA, MAKEDONACA I CRNOGORACA I OBEZBEĐENJE PRAVA NACIONALNIH MANJINA

Narodi Jugoslavije izvojevali su oružjem ravnopravnost u zajedničkoj borbi protiv fašističkih zavojevača i svih domaćih hegemonista i šovinista i svojom slobodno izraženom voljom — na osnovu prava naroda na samoopredeljenje, uključujući i pravo na otcepljenje i ujedinjenje s drugim narodima — stvorili sadašnju zajedničku državu. Ravnopravnost naroda Jugoslavije već je utemeljena i u državnom pogledu i zagarantovana postojećim Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije i ustavima narodnih republika (Narodne Republike Srbije, Narodne Republike Hrvatske, Narodne Republike Slovenije, Narodne Republike Bosne i Hercegovine, Narodne Republike Makedonije i Narodne Republike Crne Gore). Ravnopravnost, bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije još više su se učvrstili u toku borbe za obnovu i izgradnju zemlje na novoj socijalističkoj osnovi. Federativna Narodna Republika Jugoslavija već je dokazala svoju životnu sposobnost i mogućnost svestranog napretka.

Boreći se na čelu naroda Jugoslavije za dalje razvijanje i učvršćivanje njihove ravnopravnosti,

bratstva i jedinstva, Partija mora stalno imati na umu da se ostaci šovinizma i nacionalizma najduže i najupornije održavaju i da je potreban svestran i uporan vaspitni rad da se oni savladaju.

Zadaci Partije po tom pitanju jesu:

1) čuvanje, učvršćivanje i dalje razvijanje nacionalne ravnopravnosti naroda Jugoslavije;

2) svestrano privredno podizanje i jačanje narodnih republika tako, da se one mogu nesmetano razvijati u svim oblastima ekonomskog i kulturnog života i biti istovremeno harmonični delovi celine — Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

3) svestrana pomoć — kako preko saveznih organa, tako i neposredno — privredno razvijenijih republika nerazvijenijim republikama, da bi se zaostalost ovih likvidirala u što bržem tempu;

4) uporna i nepomirljiva borba protiv svakog pokušaja narušavanja i slabljenja ravnopravnosti, bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije, kao protiv jedne od najvećih opasnosti za nezavisnost i slobodu naših naroda, kao i za jedinstvo radnog naroda i opstanak njegove države;

5) uporna borba za iskorenjivanje buržoaskog nacionalizma, šovinizma, potcenjivanja drugih naroda — njihove istorije, kulture, njihovih sposobnosti i zasluga, kao jedne od najvećih smetnji koje razbijeni ostaci reakcije ili njihova ideologija postavljaju zbližavanju radnih ljudi i naroda naše zemlje;

6) obezbeđenje svih materijalnih i drugih uslova za nesmetan razvitak kultura pojedinih naroda Jugoslavije — nacionalnih po formi, a socijalističkih po sadržini;

7) učvršćenje i osiguranje postojećih prava nacionalnih manjina, da bi im se omogućio nesmetan nacionalni kulturni razvitak.

PRETVARANJE JUGOSLAVIJE U RAZVIJENU INDUSTRIJSKU I POLJOPRIVREDNU ZEMLJU

Bez industrijalizacije i elektrifikacije zemlje ne može se zamisliti uspešna borba za socijalizam i pobeda nad kapitalističkim elementima u našoj zemlji, a takođe ni nezavisnost naroda Jugoslavije. Industrijalizacija i elektrifikacija zemlje, koje omogućuju visok razvitak proizvodnih snaga jesu preduslov socijalističkog preobražaja poljoprivrede i njenog brzog razvitka. Industrijalizacija i elektrifikacija zemlje takođe su produslov podizanja materijalnog i kulturnog nivoa radnih masa.

Podizanje proizvodnosti rada usavršavanjem tehnike i organizacije društvenog rada jedno je od najvažnijih sredstava za pobedu novog društvenog poretka.

Bez masovnog podizanja kadrova nemogućno je industrijalizovati zemlju.

Dosadašnje socijalističko planiranje već je dalo ogromne rezultate u borbi za razvijanje i jačanje socijalističkog sektora narodne privrede i za brzi socijalistički preobražaj naše zemlje.

Dosadašnja borba za socijalističku izgradnju pokazala je ogromne mogućnosti razvitka naše zemlje i izazvala neviđenu stvaralačku inicijativu i radni

elan masa, a naročito radničke klase, bez čega bi bilo nemogućno tako brzo savladati posleratnu razrušenost i pokrenuti privredni život u pravcu brze industrijalizacije zemlje.

Komunistička partija Jugoslavije smatra da je potrebno razvijanje sve tešnje ekonomske saradnje zemalja socijalističkog privrednog sistema, radi postizanja bržeg i svestranijeg privrednog napretka — kako zajedničkog, tako i svake zemlje posebno.

I najzad, Komunistička partija Jugoslavije zalaže se za miroljubivu privrednu saradnju Federativne Narodne Republike Jugoslavije sa svima zemljama koje žele da s njom održavaju privredne odnose na bazi ravnopravnosti.

Imajući sve to stalno pred očima, Partija će se boriti za:

1) svestrano razvijanje proizvodnih snaga zemlje;

2) dosledno sprovođenje principa socijalističkog planiranja u privredi;

3) podizanje metalurgije i proizvodnje mašina kao osnove industrijskog razvitka i povećanja odbranbene sposobnosti zemlje;

4) elektrifikaciju zemlje;

5) razvijanje i unapređenje rudarstva;

6) razvijanje i unapređenje saobraćaja;

7) podizanje vojne industrije;

8) podizanje industrije poljoprivrednih mašina i sprava;

9) uporedno razvijanje s teškom industrijom lake industrije (industrije široke potrošnje);

10) podizanje kadrova potrebnih za industrijalizaciju zemlje;

11) razvijanje socijalističke trgovine, razvijanje široke mreže radničko-namešteničkog potrošačkog

zadrugarstva, podizanje kadrova za socijalističku trgovinu, radi pravilnog snabdevanja stanovništva i normalnog rada socijalističke industrije;

12) stalno povećavanje proizvodnje i podizanje proizvodnosti rada (tehničko usavršavanje, organizacija rada, radne norme; stalna štednja i snižavanje troškova proizvodnje; socijalističko takmičenje, udarništvo, racionalizatorstvo, novatorstvo; radna disciplina, susretni planovi; dobrovoljni radovi, planovi Narodnog fronta).

SOCIJALISTIČKI PREOBRAŽAJ I UNAPREĐENJE POLJOPRIVREDE I KULTURNO PODIZANJE SELA

Temeljito podizanje poljoprivrede, bez čega je nemogućan rad i razvitak industrije, kao i normalno snabdevanje sredstvima za život radnika, nameštenika i radnih ljudi uopšte, neostvarivo je bez socijalističkog preobražaja poljoprivrede.

Socijalistički preobražaj poljoprivrede jedini je put i način da se radno seljaštvo konačno spase od kapitalističke eksploatacije i od nemaštine i propadanja, da mu se stvore uslovi svestranog materijalnog i kulturnog razvitka.

Sredstvo i organizacioni oblici socijalističkog preobražaja poljoprivrede jesu, u prvom redu, razvijanje zemljoradničkog zadrugarstva od njegovih najnižih do najviših oblika i jačanje socijalističkog sektora u poljoprivredi.

To je put postepenog jačanja zadružne svojine sredstava proizvodnje; to je put kojim će se naše radno seljaštvo na svojim sopstvenim iskustvima uveriti u prednosti krupne zadružne poljoprivredne proizvodnje sa visokom tehnikom nad sitnim individualnim gazdinstvom sa zaostalim oruđima rada. Komunistička partija Jugoslavije pri tom naglašava da se kako

organizovanje radnog seljaštva u zadruge, tako i sam dalji razvitak tih zadruga ka višim formama, mora da vrši isključivo na osnovi dobrovoljnosti i svesne rešenosti samog radnog seljaštva. Svako veštačko forsiranje ili administrativni pritisak samo bi kočili i remetili proces socijalističkog preobražaja sela i slabili savez radnika i seljaka.

I najzad, podizanje i socijalistički preobražaj naše poljoprivrede ne mogu se izvršiti zadovoljavajućim tempom bez privremenog prebacivanja znatnih finansiskih sredstava iz prihoda socijalističke industrije u poljoprivredu. Ta sredstva treba da se ubacuju u poljoprivredu prvenstveno putem zadruga — jačanjem zadružnog sektora, i putem državnog sektora u poljoprivredi — podizanjem, jačanjem i proširenjem mreže državnih poljoprivrednih dobara, koja pretstavljaju vrlo važnu kariku u socijalističkom preobražaju poljoprivrede. Ali istovremeno treba putem jevtinog kredita i drugim merama pružiti pomoć sitnom i srednjem seljaku za unapređenje njegovog gazdinstva.

Uporedo sa socijalističkim preobražajem poljoprivrede mora ići i kulturno podizanje sela, koje, sa svoje strane, u našim uslovima, ubrzava i sam socijalistički preobražaj poljoprivrede.

Radi postizanja socijalističkog preobražaja poljoprivrede i kulturnog podizanja sela, Komunistička partija Jugoslavije postavlja kao zadatak sledeće:

1) svestrano pomaganje i razvijanje zemljoradničkog zadrugarstva od njegovih najnižih oblika (nabavno-prodajne zadruge) do najviših oblika (radne zadruge);

2) zamašna finansiska pomoć države zamljoradničkom zadrugarstvu u cilju investicija za izgradnju zadružnih postrojenja, nabavku zadružnih mašina i

drugih sredstava poljoprivredne proizvodnje, stočnog fonda i t. sl.;

3) povećanje površina zadružne zemlje,

4) obezbeđenje strogog pridržavanja principa dobrovoljnosti pri stupanju radnih seljaka u zadruge, a naročito u radne zadruge, vodeći pri tome računa i o osobenostima pojedinih krajeva;

5) pomoć zemljoradničkim zadrugama u agronomima i drugoj stručnoj radnoj snazi;

6) razvijanje poljoprivrednih mašinskih stanica kao važne poluge socijalističkog preobražaja poljoprivrede;

7) onemogućenje trgovine i špekulacije zemljom;

8) unapređenje i proširenje državnih poljoprivrednih dobara;

9) svestrana pomoć sitnim i srednjim seljacima za podizanje prinosa njihovih gazdinstava;

10) likvidacija vekovne zaostalosti pasivnih krajeva i njihovo pretvaranje u ekonomski aktivne;

11) podizanje prinosa poljoprivredne proizvodnje;

12) melioracija zemlje i proširenje obradivih površina;

13) organizacija i proširenje zdravstvene službe na selu;

14) podizanje i organizacija zadružnih domova, domova kulture, čitaonica, bioskopa i drugih kulturnih ustanova.

UČVRŠĆENJE I USAVRŠAVANJE JUGOSLOVENSKE ARMIJE

Jugoslovenska armija izrasla je iz narodnog ustanka kojim je rukovodila Komunistička partija Jugoslavije, u toku četvorogodišnje natčovečanske borbe svih naroda Jugoslavije protiv imperijalističkih zavojevača i domaćih izdajnika. Jugoslovenska armija je narodna armija — njen borački i komandni sastav se bori za očuvanje tekovina oslobodilačke borbe, za očuvanje i jačanje narodne vlasti, za interese radnog naroda i za obezbeđenje socijalističke izgradnje. Jugoslovenska armija štiti slobodu i nezavisnost naroda Jugoslavije.

U pogledu armije Partija postavlja sledeće zadatke:

1) svestrano jačanje Jugoslovenske armije, stalno poboljšavanje njene ratne veštine;

2) podizanje političkog i kulturnog nivoa njenog boračkog i komandnog sastava;

3) podizanje i stručno usavršavanje komandnog kadra;

4) jačanje discipline;

5) snabdevanje armije modernom ratnom tehnikom;

6) razvijanje socijalističkog patriotizma i duha internacionalizma u Jugoslovenskoj armiji i ljubavi narodnih masa prema armiji; svestrano jačanje veza između naroda i armije.

PODIZANJE ŽIVOTNOG NIVOA RADNIH LJUDI

Smatrajući da je jedan od osnovnih zadataka izgradnje novog, socijalističkog društva, podizanje životnog nivoa radnih ljudi, Partija će raditi da se ostvare sledeći zadaci:

1) olakšavanje procesa rada, naročito za teške radove, putem mehanizacije i automatizacije;

2) povećanje realne nadnice uporedo sa opštim privrednim podizanjem zemlje i u skladu s daljim razvijanjem socijalističke izgradnje;

3) smanjenje radnog vremena čim to omoguće industrijalizacija i opšte potrebe dalje socijalističke izgradnje;

4) besplatna zdravstvena zaštita za sve radne ljude;

5) besplatno osiguranje svih radnih ljudi u starosti, bolesti i u slučaju povrede na poslu;

6) razvijanje široke mreže lečilišta, oporavilišta i odmarališta;

7) Izgradnja udobnih stanova za radne ljude, asanacija naselja;

8) svestrano obezbeđenje majke i deteta, stvaranje široke mreže porodilišta, dečjih jasala i ustanova za pretškolsko vaspitanje;

9) stalno poboljšavanje higijenskih i tehničkih zaštitnih mera na radu;

10) podizanje medicinskih kadrova.

PODIZANJE PROSVETE I KULTURE

Izgradnja socijalizma nerazdvojno je povezana sa svestranim kulturnim i naučnim razvitkom i svestranim kulturnim podizanjem narodnih masa. Osnovni cilj kulturne politike narodne države mora — pored pomaganja svestranog razvitka nauke radi olakšanja i ubrzanja izgradnje socijalizma — u prvom redu biti likvidacija ideoloških ostataka kapitalizma u svesti širokih radnih masa i njihovo vaspitanje u duhu socijalizma.

Polazeći od toga, Partija postavlja sledeće zadatke:

1) likvidacija nepismenosti u što kraćem roku;

2) obezbeđenje obaveznog sedmogodišnjeg školovanja;

3) podizanje i organizacija novih osnovnih i srednjih škola, kao i stručnih škola da budu zadovoljene sve potrebe zemlje

4) podizanje novih univerziteta i visokih škola u svim narodnim republikama;

5) unapređenje i proširenje delatnosti postojećih nacionalnih akademija nauka i naučnih ustanova i organizacija savezne akademije nauka;

6) borba protiv misticizma i idealizma u školama, a za razvijanje nastave i čitavog vaspitanja u duhu marksizma-lenjinizma; protiv falsifikovanja nauke a za njeno razvijanje na osnovama dijalektičkog materijalizma; za idejnost u umetnosti;

7) vaspitavanje širokih narodnih masa u duhu socijalističkog patriotizma i internacionalizma;

8) rad na svestranom vaspitavanju širokih narodnih masa;

9) obezbeđenje povoljnih materijalnih uslova za rad naučnih i kulturnih radnika;

10) obezbeđenje pravilnog nagrađivanja i odgovarajućih materijalnih uslova za stručnjake;

11) stvaranje materijalnih sredstava za podizanje kulturnog i prosvetnog nivoa narodnih masa;

12) podizanje i organizacija biblioteka, bioskopa, pozorišta, umetničkih škola, radio mreže i drugih kulturnih ustanova;

13) razvijanje široke mreže narodnih univerziteta i svih vrsta kurseva za stručno, idejno, političko i kulturno vaspitanje masa;

14) razvijanje masovne fizičke kulture i predvojničke obuke.

UČVRŠĆENJE NEZAVISNOSTI FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Federativna Narodna Republika Jugoslavija stvorena je ogromnim žrtvama njenih naroda u herojskoj oružanoj borbi protiv inostranih zavojevača i domaćih izdajnika. Ona pretstavlja ostvarenje vekovnih težnji najboljih ljudi naših naroda. Ona narodima Jugoslavije obezbeđuje slobodu i nezavisnost i uzajamnu pomoć u izgradnji socijalizma radi ostvarenja napretka i blagostanja za sve njih.

Nacionalna nezavisnost naroda Jugoslavije uslov je njihovog puta u socijalizam i njihovog napretka uopšte. Zato će se Komunistička partija nepokolebljivo boriti protiv pokušaja imperijalista koji bi, ma u kom obliku pokušali da porobe socijalističku otadžbinu naroda Jugoslavije.

U vezi s tim Komunistička partija Jugoslavije boriće se za ostvarenje sledećih zadataka:

1) dalje učvršćivanje moralno-političkog jedinstva naroda Jugoslavije, kako među svima njima, tako i u svakom posebno;

2) učvršćivanje i dalje razvijanje svestrane tesne saradnje sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika;

3) učvršćivanje i dalje razvijanje svestrane tesne saradnje sa zemljama narodne demokratije;

4) miroljubiva saradnja sa svim zemljama koje žele da sarađuju sa Federativnom Narodnom Republikom Jugoslavijom na bazi poštovanja njene nezavisnosti i ravnopravnosti i u okviru principa izraženih u Povelji Organizacije ujedinjenih nacija;

5) svestrana aktivnost i saradnja Federativne Narodne Republike Jugoslavije u borbi demokratskih, antiimperijalističkih snaga sveta, na čelu sa Sovjetskim Savezom, protiv antidemokratskih, imperijalističkih snaga i ratnih huškača;

6) podrška Federativne Narodne Republike Jugoslavije svim zemljama i pokretima koji se bore za mir, koji su protiv mešanja u unutrašnje stvari drugih zemalja, a za poštovanje njihove nezavisnosti, i koji su za miroljubivu saradnju među državama na bazi principa Organizacije ujedinjenih nacija;

7) moralna i politička pomoć radnog naroda Jugoslavije radničkim, demokratskim i nacionalnooslobodilačkim pokretima i narodima koji se bore za slobodu, demokratiju i socijalizam.

IV

Program Komunističke partije Jugoslavije izražava interese i težnje radničke klase Jugoslavije, a istovremeno obuhvata interese ostalih trudbenika Jugoslavije.

Pokretačke snage u borbi za ostvarenje programa Komunističke partije Jugoslavije — programa borbe za izgradnju socijalizma u Jugoslaviji — jesu radnička klasa, kao najnapredniji, najrevolucionarniji i rukovodeći deo naroda Jugoslavije, sitno seljaštvo, srednje seljaštvo i sve ostale radne mase.

Ove snage okupljene su u svojoj ogromnoj većini u sledećim osnovnim masovnim narodnim organizacijama: Narodnom frontu, sindikatima, Narodnoj omladini, Antifašističkom frontu žena. Zbog toga Partija postavlja kao neizostavnu dužnost svih komunista da najaktivnije rade na učvršćivanju i razvijanju tih organizacija.

NARODNI FRONT

Narodni front Jugoslavije jeste jedinstvena opštenarodna politička organizacija, u kojoj rukovodeću ulogu ima Komunistička partija. Narodni front Jugoslavije jeste organizaciona forma saveza radničke klase i radnog seljaštva, narodne inteligencije i ostalih trudbenika, pod rukovodstvom radničke klase.

Rodivši se u borbi protiv nenarodnih režima i u oružanoj borbi protiv stranih osvajača i domaćih izdajnika, izgrađujući se u borbi protiv izdaje buržoazije i monarhije, čisteći se u toj borbi od neprijatelja i razvijajući se u jedinstven čvrst savez radnog naroda, Narodni front je postao posle oslobođenja moćan faktor u borbi za socijalistički preobražaj zemlje. Kroz Narodni front i pomoću njega ujedinjuju se i okupljaju sve nove i nove mase i uvlače u svesnu borbu za socijalizam. Kroz Narodni front vrši se najšire, najmasovnije podizanje političke svesti masa i njihovo političko vaspitanje u duhu socijalizma. Narodni front je moćno oružje protiv uticaja na mase i razornog rada svrgnutih eksploatatorskih klasa i svakojakih imperijalističkih agenata. Narodni front je moćno uporište narodne vlasti u njenoj borbi protiv narodnih neprijatelja i štetočina i u njenim naporima za izgradnju socijalizma. Na-

rodni front je, takođe, masovna organizovana kontrola nad radom narodne vlasti.

Narodni front je takva politička organizacija u kojoj se okupljaju svi radni ljudi i svi patrioti nove Jugoslavije kojima je nezavisnost i sloboda njihove domovine — koji su danas neodvojivi od izgradnje socijalizma u njoj — iznad svakog drugog cilja i interesa.

U Narodnom frontu Jugoslavije koalicija nikada nije igrala bitnu ulogu, a jedinstvo frontovskih masa i njihovo zbijanje oko zajedničkog akcionog programa sve više je jačalo na svakoj etapi borbe. Osnovno u Narodnom frontu Jugoslavije oduvek je bilo i ostalo: jedinstvo masa. Čišćenje Narodnog fronta od reakcionarnih pojedinaca koji su se uvukli i još uvek se uvlače u Front s ciljem da ga razbiju — samo jača redove Narodnog fronta.

Narodni front Jugoslavije jeste takva masovna organizacija u kojoj se Komunistička partija Jugoslavije, da bi uspešno mogla ispunjavati svoju rukovodeću ulogu, uči od radnih masa, sluša njihov glas pri određivanju svoje politike i svojih konkretnih zadataka, i u kojoj zato Komunistička partija ima najmasovniji instrumenat kontrole pravilnosti svoje politike.

Polazeći od toga, Komunistička partija Jugoslavije će se i u budućnosti boriti za što širi razmah svestrane inicijative frontovskih masa i za stalno podizanje njihove svesti, kako bi se na taj način postiglo što potpunije političko i idejno jedinstvo svih članova Narodnog fronta.

Uviđajući ogromnu važnost Narodnog fronta za mobilizaciju masa u borbi za socijalizam, za podizanje svesti masa i učvršćenje moralno-političkog jedinstva naroda, Partija postavlja sledeće zadatke:

1) organizaciono, političko i idejno učvršćenje Narodnog fronta Jugoslavije;

2) proširenje redova Narodnog fronta trudbenicima koji još nisu uključeni u Narodni front, a istovremeno čišćenje Narodnog fronta od elemenata neprijateljskih i tuđih interesima radnog naroda;

3) svestrano razvijanje budnosti u Frontu u pogledu razorne aktivnosti neprijatelja, kako u njemu, tako i izvan njega;

4) svestrani rad na ideološkom i političkom podizanju članova Narodnog fronta i svestrano jačanje agitaciono-propagandnog rada u Narodnom frontu i preko njega u narodnim masama;

5) svestrano jačanje političke, ekonomske i kulturne aktivnosti Narodnog fronta.

SINDIKATI

Organizujući radnike u borbi protiv eksploatatora i podižući njihovu revolucionarnu klasnu svest, klasni sindikalni pokret odigrao je ogromnu istorijsku ulogu u našoj zemlji.

Bez uporne i dosledne borbe Komunističke partije pre rata u radničkim i nameštеničkim sindikatima protiv oportunističke i izdajničke politike socijaldemokratskih vođa i drugih kapitalističkih i režimskih agenata, a za puno jedinstvo radničke klase nemogućno bi bilo da radnička klasa Jugoslavije odigra rukovodeću ulogu u borbi za oslobođenje Jugoslavije i svrgavanje buržoaske vlasti.

Naročito krupnu ulogu odigrali su sindikati u posleratnom periodu, podižući svest radničkih masa i najšire mobilišući i organizujući radničku klasu i ostale trudbenike za brzu obnovu razorene privrede i za brz prelaz na put socijalističke izgradnje.

U borbi za socijalistički preobražaj naše zemlje, jedna od najvažnijih uloga pada na sindikate radnika i službenika i to kako u pogledu podizanja produktivnosti rada, masovne kontrole proizvodnje i borbe protiv birokratizma, tako i u pogledu prevaspitavanja masa u duhu socijalizma obuhvatanjem što šireg kruga radnika i nameštenika u sindikalni pokret.

U oblasti sindikalne politike Partija postavlja sledeće zadatke:

1) izgrađivanje sindikata kao škole političkog, stručnog i kulturnog uzdizanja radničke klase, kako bi mogla još masovnije i aktivnije učestvovati u upravljanju državom, rukovođenju privredom, u kulturnom životu zemlje, jednom reči da sindikati budu škola upravljanja državom i privredom, škola komunizma;

2) svestrano jačanje sindikalnog pokreta, njegovo organizaciono i idejno-političko učvršćivanje, obuhvatanje u sindikalni pokret sve novih i novih masa radnika i službenika;

3) idejno i političko vaspitanje sindikalnog članstva u duhu marksizma-lenjinizma i internacionalne proleterske solidarnosti;

4) jačanje uloge sindikata u proizvodnji, naročito u borbi za podizanje proizvodnosti rada, za organizaciju socijalističkog takmičenja, za radnu disciplinu, za masovnu kontrolu proizvodnje i borbu protiv birokratizma i birokratskog načina rukovođenja;

5) jačanje uloge sindikata u naporima za stalno poboljšanje materijalnog i kulturnog standarda radnika i službenika (plate, nagrađivanja, ishrana, tehnička i zdravstvena zaštita, stanovi, godišnji odmor itd.).

OMLADINSKE ORGANIZACIJE

Omladinske organizacije Jugoslavije — Savez komunističke omladine Jugoslavije i Narodna omladina Jugoslavije — časno su izvršile sve zadatke koje su pred njih postavljali Komunistička partija i Narodni front i igraju značajnu ulogu u današnjoj borbi za izgradnju socijalizma u našoj zemlji.

Savez komunističke omladine Jugoslavije (SKOJ) jeste organizacija najnaprednije i Komunističkoj partiji najbliže radničke, seljačke i školske omladine, koja se razvijala pod neposrednim rukovodstvom Komunističke partije.

Narodna omladina izrasla je u toku dugogodišnjeg rada Saveza komunističke omladine, koji se, pod rukovodstvom Komunističke partije borio za jedinstvo mlade generacije protiv fašizma, za demokratiju i slobodu, a kasnije protiv fašističkih okupatora i izdajničke buržoazije. Čitav rad Narodne omladine odvija se u pravcu borbe za socijalistički preobražaj zemlje.

U toku razvitka sve više nestaju političke i ideološke razlike između Saveza komunističke omladine Jugoslavije i Narodne omladine Jugoslavije. To su organizacije u kojima se okuplja radnička, seljačka i školska omladina naše zemlje. U tim organizacijama

vaspitava se omladina u duhu ljubavi prema svojoj socijalističkoj domovini, u duhu socijalizma. Naročito veliki značaj imaju omladinske organizacije u periodu borbe za izgradnju socijalističkog društva kao mobilizator i vaspitač najširih masa omladine. Te organizacije daju mlade rezerve za sve ostale masovne organizacije i za sve grane uprave.

Zbog svega toga Komunistička partija smatra prirodnim da dođe do potpunog slivanja obeju organizacija na osnovi jedinstvenog programa u duhu socijalizma i na osnovi najširih organizacionih formi.

Komunistička partija postavlja sledeće zadatke:

1) da se Savez komunističke omladine Jugoslavije i Narodna omladina Jugoslavije sliju u jednu organizaciju;

2) da omladinske organizacije okupe u svojim redovima što šire omladinske mase i da vaspitaju mlade ljude u neumorne i nepokolebljive graditelje socijalizma; da u omladini razviju vernost i ljubav prema socijalističkoj otadžbini; da u njoj gaje duh solidarnosti i saradnje s demokratskom omladinom drugih zemalja;

3) da se omladinske organizacije stalno organizaciono učvršćuju i podižu idejno-politički nivo svojih članova na osnovi nauke marksizma-lenjinizma.

ANTIFAŠISTIČKI FRONT ŽENA

Antifašistički front žena jeste široka masovna organizacija radnih žena i patriotkinja nove Jugoslavije i nastao je pod rukovodstvom Komunističke partije Jugoslavije u Narodno-oslobodilačkoj borbi, odigravši ogromnu ulogu u podizanju svesti žena i mobilizaciji žena za oslobodilački rat, za pomoć frontu, za učvršćenje pozadine i povezivanje fronta i pozadine.

Antifašistički front žena okuplja danas najšire mase žena i pomaže im da se kulturno-politički uzdignu i da se na svim poljima aktivno uključe u izgradnju zemlje. On treba da obrati naročitu pažnju onim ženama koje iz bilo kojih razloga nisu politički aktivne ili koje ne pripadaju nikakvim organizacijama.

Jedan od najvažnijih zadataka Antifašističkog fronta žena jeste razvijanje solidarnosti i saradnje sa demokratskim ženskim organizacijama sveta u borbi za mir i demokratiju.

Komunistička partija Jugoslavije će se naročito boriti za svestrano jačanje aktivnosti Antifašističkog fronta žena u radu na vaspitavanju žena u duhu socijalizma, u radu na većoj mobilizaciji žena za izgradnju socijalizma, za učvršćenje postignute ravnopravnosti žena i za obezbeđenje te ravnopravnosti putem stalne brige za njihovo kulturno i političko uzdizanje, za majku i dete, kao i za što masovnije uključivanje žena u sve oblasti društvenog i ekonomskog života.

*

* *

Izlazeći sa ovim programom pred mase radničke klase, radnog seljaštva, narodne inteligencije i svih ostalih trudbenika, koje su sledeći pozivu i parolama Komunističke partije Jugoslavije odnele pobedu u Narodno-oslobodilačkom ratu protiv stranih zavojevača, oborile vlast kapitalista i monarhije, zasnovale vlast radnog naroda i započele veliko delo izgradnje socijalističkog društva, Komunistička partija Jugoslavije zove u svoje redove sve trudbenike koji su spremni da se aktivnim radom založe za ostvarenje ovog programa, programa pobede izgradnje socijalizma u našoj zemlji, programa ostvarenja boljeg i srećnijeg života narodnih masa, programa učvršćenja ravnopravnosti, bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije i obezbeđenja njihove slobode i nezavisnosti, njihovog napretka i blagostanja, programa tesne saradnje s međunarodnim radničkim pokretom, s demokratskim, antiimperijalističkim frontom.

Komunistička partija Jugoslavije poziva sve masovne narodne organizacije da prigrle ovaj program kao svoj i da založe svoje snage za njegovo puno ostvarenje.

PROLETERI SVIH ZEMALJA UJEDINITE SE!

STATUT
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

USVOJEN NA V KONGRESU
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE
28 JULA 1948

STATUT KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Komunistička partija Jugoslavije jeste vodeći, organizovani odred radničke klase Federativne Narodne Republike Jugoslavije, najviši oblik njene klasne organizacije. Ona se u svojoj delatnosti rukovodi teorijom marksizma-lenjinizma.

Komunistička partija Jugoslavije, kao avangarda najnaprednije društvene klase, radničke klase, tesno se povezala s najširim masama radnog naroda grada i sela, pokazivala je put i vodila radni narod i ugnjetene nacije u borbu za oslobođenje ispod jarma kapitalističkih eksploatatora i ugnjetača, za oslobođenje ispod ropstva stranih zavojevača, za obaranje vlasti kapitalističkih eksploatatora i ugnjetača, za stvaranje vlasti radnog naroda na čelu s radničkom klasom. Zbog toga su narodne mase Jugoslavije prihvatile Komunističku partiju Jugoslavije kao svoju, narodnu partiju.

Komunistička partija Jugoslavije jeste inicijator, organizator i rukovodilac borbe naroda Jugoslavije za izgradnju socijalizma. Ona je predvodnik čitavog radnog naroda — radničke klase, radnog seljaštva, narodne inteligencije i ostalih trudbenika, udruženih u ogromnoj većini u Narodnom

frontu — u borbi za izgradnju socijalističkog društva u Jugoslaviji i za pobedu komunizma.

Komunistička partija Jugoslavije jeste predvodnik u celokupnom državnom i društvenom razvitku Jugoslavije, oslanjajući se pri tom na najširu samoinicijativu radnih masa.

Kroz borbu sa svim neprijateljima radničke klase i čitavog radnog naroda, Komunistička partija Jugoslavije iskovala se u čvrstu, jedinstvenu organizaciju, povezanu svesnom disciplinom jednako obaveznom za sve njene članove. Snaga Partije leži u njenoj čvrstoj povezanosti, u jedinstvu volje i jedinstvu akcije svih njenih članova i organizacija. Jedinstvo Partije nespojivo je sa otstupanjem od partiske discipline i sa frakcionaštvom. Partija jača svoje redove time što se čisti od ljudi koji narušavaju njen program, statut i disciplinu.

Komunistička partija Jugoslavije zahteva od svakog svog člana aktivan i samopožrtvovan rad za ostvarenje partiskog programa i statuta, izvršavanje svih odluka Partije i njenih organa, obezbeđivanje jedinstva partiskih redova, jačanje bratstva i jedinstva među narodima Federativne Narodne Republike Jugoslavije i bratskih internacionalnih odnosa sa narodima Sovjetskog Saveza i narodima zemalja narodne demokratije, proletarijatom i trudbenicima celoga sveta.

ČLANOVI PARTIJE, NJIHOVE DUŽNOSTI I PRAVA

1. Član Komunističke partije Jugoslavije jeste svako ko priznaje program Partije, radi u jednoj od njenih organizacija, potčinjava se odlukama Partije i plaća članarinu.

2. Član Partije dužan je:

a) da stalno radi na podizanju svoje svesti i na usvajanju osnova marksizma-lenjinizma;

b) da najstrožije čuva partisku disciplinu i da se nje pridržava, da aktivno učestvuje u političkom životu Partije i zemlje, da sprovodi u život politiku Partije i rešenje partiske organizacije;

v) da bude primer čuvanja i jačanja radne i državne discipline, da neprekidno podiže svoje stručno znanje i svoje radne sposobnosti;

g) da svakodnevno pojačava vezu s masama, da radi na jačanju rukovodeće uloge Partije u masovnim narodnim organizacijama, da radi na podizanju političke svesti i na mobilizaciji radnih masa za izgradnju socijalizma, da vanpartiskim masama objašnjava politiku i odluke Partije, da brižljivo sluša glas trudbenika i da se blagovremeno odaziva njihovim željama i potrebama.

3. Član Partije ima pravo:

a) da učestvuje na partiskim sastancima i u partiskoj štampi u slobodnom raspravljanju praktičnih pitanja partiske politike i da utiče na njihovo rešenje;

b) da na partiskim sastancima kritikuje bilo kog partiskog radnika;

v) da bira i da bude biran u organe Partije;

g) da zahteva da lično učestvuje uvek kada se donosi rešenje o njegovom radu ili vladanju;

d) da se ma sa kakvim pitanjem ili izjavom obraća ma kojoj partiskoj instanci, uključivši Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije i Kongres.

4. Primanje u članstvo Partije vrši se samo pojedinačno. Primanje se vrši po pravilu iz redova kandidata sa navršenom 18 god. starosti koji su prošli utvrđeni kandidatski staž.

Primanje bez kandidatskog staža odobrava Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije ili centralni komitet komunističke partije narodne republike.

U članstvo Partije primaju se svesni, aktivni i stvari komunizma odani trudbenici.

Prijem u članstvo Partije vrši se na sledeći način:

a) Kandidat koji želi da postane član Partije podnosi preporuke dva člana koji imaju partiski staž od dve godine i poznaju njegov rad i vladanje za poslednje dve godine. Pored toga, on mora da popuni i potpiše određeni pristupni list sa osnovnim biografskim podacima, koji se pretresa na sastanku osnovne partiske organizacije uz njegovo lično prisustvo.

Članovi i kandidati za članove Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije, kao i članovi i kandidati za članove centralnih komiteta komunističkih partija narodnih republika uzdržavaju se od davanja preporuka.

b) Prijem u članstvo Partije vrši osnovna partiska organizacija na svom sastanku. Pismena odluka o prijemu u članstvo Partije dostavlja se sreskom ili gradskom ili reonskom komitetu, odnosno komitetima njihovog ranga i postaje izvršna pošto je taj komitet potvrdi.

Partiski staž novog člana, čiji je prijem potvrđen, računa se od dana donošenja odluke osnovne partiske organizacije o njegovom prijemu u članstvo.

Eksploatatorski elementi ne mogu biti članovi Partije.

5. Svako odgovara za ispravnost svojih preporuka.

6. Svaki član Partije pri prelazu iz jednog mesta na stalni ili duži privremeni boravak u drugo mesto obavezno je da se javi partiskoj organizaciji mesta u koje dolazi, koja ga uključuje u jednu od svojih organizacija na bazi potvrde organizacije iz koje dolazi.

7. Ako članovi Partije bez opravdanog razloga i pored upozorenja ne plate članarinu tri meseca, prestaju biti članovi Partije.

Odluku o tome donosi osnovna partiska organizacija, a potvrđuje je sreski ili gradski ili reonski odnosno komitet koji je u njihovom rangu.

8. O isključenju iz Partije rešava osnovna partiska organizacija na svom sastanku. Ovu odluku potvrđuje sreski (gradski, reonski odnosno njima odgovarajući) komitet koji u roku od dve nedelje o tome obaveštava centralni komitet komunističke partije narodne republike, odnosno pokrajinski ili

oblasni komitet koji donosi odluku da li će se objaviti u partiskoj štampi isključenje ili rehabilitacija neopravdano isključenog.

Do odluke sreskog (gradskog, reonskog i njemu odgovarajućeg) komiteta o isključenju, odgovarajući član Partije zadržava člansku knjižicu i ima pravo da dolazi i na zatvorene partiske sastanke.

9. Isključenje iz Partije je najteža partiska kazna. Zato se optužbe i krivice članova Partije moraju ispitati najbrižljivije, najsavesnije i na drugarski način.

Pre nego što se upotrebi ova najteža partiska kazna, po pravilu, treba primenjivati druge vaspitne mere, predviđene ovim statutom.

10. Isključeni imaju pravo žalbe nadležnoj partiskoj organizaciji koja je obavezna da donese svoje rešenje u roku od mesec dana po prijemu žalbe.

II

KANDIDATI ZA ČLANOVE PARTIJE

11. Kroz kandidatski staž prolaze sva lica koja žele da stupe u Partiju. Kandidatski staž omogućava kandidatu za člana Partije da se upoznaje sa programom, statutom i taktikom Partije, a partiskoj organizaciji omogućava da upozna kandidatovu odanost Partiji i njegove lične osobine.

12. Način primanja u kandidate isti je kao i za primanje u članstvo Partije.

13. Kandidatski staž se određuje od 6 do 18 meseci.

14. Kandidati za članove Partije učestvuju na sastancima one organizacije kojoj pripadaju sa pravom savetodavnog glasa. Oni uplaćuju određenu članarinu kao i članovi Partije i za njih važi tačka 7 ovog statuta.

III

USTROJSTVO PARTIJE. UNUTRAŠNJA PARTISKA DEMOKRATIJA

15. Partija je organizovana na principu demokratskog centralizma koji znači:

a) izbornost svih rukovodećih organa Partije od najnižih do najviših;

b) periodično polaganje računa partiskih organa pred svojom organizacijom;

v) strogu partisku disciplinu i pokoravanje manjine većini;

g) bezuslovno pokoravanje nižih organa odlukama viših organa.

16. Partija se izgrađuje na teritorijalno-produkcionom principu (u fabrici, rudniku, radionici, ustanovi i t. sl., u naselju, mestu, selu itd.).

17. Sve partiske organizacije su samostalne u rešavanju mesnih pitanja, ukoliko ova rešenja ne protivreče odlukama Partije.

18. Najviši rukovodeći organ svake partiske organizacije jeste opšti sastanak (za osnovne partiske organizacije), konferencija (za mesne, sreske, gradske, reonske, oblasne i pokrajinske organizacije), kongres (za Komunističku partiju Jugoslavije i komunističke partije narodnih republika).

19. Opšti sastanak, konferencija ili kongres biraju biro ili komitet, koji su njihovi izvršni organi i rukovode svim tekućim radom organizacije.

20. Prilikom izbora partiskih organa izbori se vrše isključivo pojedinačno za svakog kandidata. Izbori se vrše tajnim glasanjem. Članovi Partije imaju neograničeno pravo da traže skidanje kandidata i da ih kritikuju.

21. Partiska organizacija povremeno poziva svoj aktiv na pretresanje važnih odluka Partije i narodne vlasti.

22. Svaki član Partije ima neosporno pravo, koje potiče iz unutrašnje partiske demokratije, da slobodno i konstruktivno u svojoj organizaciji učestvuje u pretresanju i rešavanju pitanja partiske politike. Samo na osnovu unutrašnje partiske demokratije može se razviti slobodna, zdrava, konstruktivna kritika i samokritika i učvršćivati partiska disciplina koja mora biti svesna, a ne mehanička.

Opštepartiska diskusija o pojedinim pitanjima može da se sprovodi samo po odluci Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije ili na zahtev najmanje tri komunističke partije narodnih republika.

23. Organizaciono ustrojstvo Partije je sledeće:

a) za teritoriju FNRJ — Kongres Komunističke partije Jugoslavije, Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije, Savezna konferencija Komunističke partije Jugoslavije;

b) za teritoriju narodnih republika — kongresi komunističkih partija narodnih republika, centralni komiteti komunističkih partija narodnih republika, zemaljske konferencije tih partija;

v) za oblast, pokrajinu — oblasna, pokrajinska konferencija, oblasni pokrajinski komitet;

g) za grad, reon, srez — gradska, reonska, sreska konferencija, gradski, reonski, sreski komitet;

d) za manje gradove i veća sela — mesna konferencija, mesni komitet;

đ) za preduzeće, ustanovu, naselje, selo, jedinicu Jugoslovenske armije itd. — opšti sastanak osnovne partiske organizacije, biro osnovne partiske organizacije.

24. U Centralnom komitetu Komunističke partije Jugoslavije za praktičan rad na ostvarenju odluka Partije postoji:

a) Uprava za kadrove; b) Organizaciono-instruktorska uprava; v) Uprava agitacije i propagande i g) Ekonomsko-finansisko odeljenje. U centralnim komitetima komunističkih partija narodnih republika postoje iste uprave i odeljenje. Po odluci Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije mogu se stvoriti nova tela, kao i ukidati postojeća.

U gradskim komitetima (gradova čija se organizacija deli na reonske organizacije), u oblasnom i pokrajinskom komitetu postoje: a) odeljenje za kadrove, b) odeljenje organizaciono-instruktorsko, v) odeljenje agitacije i propagande i g) ekonomsko-finansisko odeljenje.

NAJVIŠI ORGANI PARTIJE

25. Najviši organ Komunističke partije Jugoslavije jeste Kongres Komunističke partije Jugoslavije. Redovni kongresi sazivaju se najmanje jedanput u tri godine. Vanredne kongrese saziva Centralni komitet po svojoj inicijativi ili na zahtev preko polovine od ukupnog broja članova Partije.

Sazivanje Kongresa i dnevni red moraju biti objavljeni najmanje mesec i po dana pre Kongresa. Vanredni Kongres saziva se u roku od dva meseca.

Kongres rešava punovažno, ako na njemu prisustvuje broj delegata koji pretstavljaju najmanje dve trećine ukupnog broja članova Partije.

Ključ za izbor pretstavništva za partiski Kongres određuje Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije.

26. U slučaju da Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije ne sazove vanredni Kongres u roku predviđenom u članu 25. ovog Statuta, organizacije koje su tražile saziv vanrednog kongresa, imaju pravo da obrazuju organizacioni komitet koji će uživati prava Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije u pogledu sazivanja vanrednog Kongresa.

27. Kongres:

a) saslušava izveštaje Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije i Centralne revizione komisije i odlučuje o njima;

b) vrši izmene u programu i statutu Partije i menja ih;

v) određuje taktičku liniju Partije u osnovnim pitanjima tekuće politike;

g) bira Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije i Centralnu revizionu komisiju.

28. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije i Centralna reviziona komisija biraju se u sastavu koji odredi Kongres.

29. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije održava najmanje jednu plenarnu sednicu u 6 meseci. Plenarnim sednicama Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije prisustvuju sa savetodavnim glasom kandidati za članove Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije.

30. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije organizuje: za politički rad — politički biro; za opšte rukovodstvo organizacionim radom — organizacioni biro; za tekući rad organizaciono-izvršnog karaktera — sekretarijat; za intervenciju u slučaju krivica po kršenju programa i statuta Komunističke partije Jugoslavije i partiske discipline, kao i za žalbe — Centralnu kontrolnu komisiju.

31. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije u razdoblju između dva Kongresa rukovodi čitavim radom Partije, pretstavlja Partiju u odnosima prema drugim partijama, organizacijama i ustanovama, organizuje razne partiske ustanove i rukovodi njihovim radom i t. sl.

32. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije u vremenu između dva Kongresa saziva najmanje jedanput saveznu partisku konferenciju od pretstavnika mesnih partiskih organizacija radi pretresanja tekućih pitanja partiske politike. Delegati za saveznu partisku konferenciju biraju se na plenarnim sednicama centralnih komiteta komunističkih partija narodnih republika, na kojima prisustvuju članovi oblasnog i pokrajinskog komiteta i sekretari gradskih, reonskih i sreskih komiteta.

Način biranja i ključ pretstavništva za saveznu partisku konferenciju određuje Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije.

Članovi Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije, ako nisu izabrani kao opunomoćeni delegati, učestvuju na saveznoj partiskoj konferenciji sa savetodavnim glasom.

33. Savezna partiska konferencija ima pravo da smeni do jedne petine članova Centralnog komiteta u koliko ne izvršavaju svoje dužnosti članova Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije. Savezna partiska konferencija vrši popunu Centralnog komiteta iz redova kandidata, a na njihovo mesto bira odgovarajući broj novih kandidata za članove Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije.

34. Sve odluke savezne partiske konferencije potvrđuje Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije sem odluke o zameni članova Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije i o izboru novih kandidata za članove Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije. Takve odluke su obavezne za sve partijske organizacije.

35. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije ima pravo da stvara politička odeljenja i da postavlja partijske organizatore Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije na zaostalim sektorima socijalističke izgradnje koji imaju važan značaj za narodnu privredu i zemlju u celini. Politička odeljenja rade po posebnim instrukcijama Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije.

36. Centralna reviziona komisija kontroliše:

a) brzinu, urednost i pravilnost svršavanja poslova u aparatu centralnih organa Partije;

b) blagajnu i imovinu Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije.

V

PARTIJSKA ORGANIZACIJA U NARODNOJ REPUBLICI

37. Partijske organizacije Komunističke partije Jugoslavije u narodnm republikama jesu komunističke partije narodnih republika. One se rukovode u svom radu odlukama Komunističke partije Jugoslavije i njenih rukovodećih organa.

38. Najviši organ partijske organizacije komunističke partije narodne republike jeste kongres komunističke partije narodne republike. Redovni kongres saziva se jedanput u tri godine. Vanredni kongres saziva centralni komitet komunističke partije narodne republike po svojoj inicijativi ili na zahtev preko polovine ukupnog broja članova Partije. Sazivanje kongresa i dnevni red moraju biti objavljeni najmanje mesec i po dana pre kongresa. Vanredni kongres saziva se u roku od dva meseca.

Kongres rešava punovažno, ako prisustvuje broj delegata koji pretstavljaju dve trećine od ukupnog broja članova Partije.

Ključ za izbor pretstavništva određuje centralni komitet komunističke partije narodne republike.

39. Kongres:

a) saslušava izveštaje centralnog komiteta komunističke partije narodne republike i revizione komisije i odlučuje o njima;

b) određuje u okviru opšte političke linije Komunističke partije Jugoslavije taktičku liniju i mere Partije u osnovnim pitanjima tekuće politike narodne republike;

v) bira centralni komitet komunističke partije narodne republike i zemaljsku revizionu komisiju.

40. Centralni komitet komunističke partije narodne republike i zemaljska reviziona komisija biraju se u sastavu koji odredi kongres.

41. Centralni komitet komunističke partije narodne republike održava najmanje jednu plenarnu sednicu u četiri meseca. Plenarnim sednicama centralnog komiteta komunističke partije narodne republike prisustvuju sa savetodavnim glasom kandidati za članove centralnog komiteta.

42. Centralni komitet komunističke partije narodne republike organizuje: za politički rad — politički biro; za intervencije u slučaju krivica po kršenju programa i statuta Komunističke partije Jugoslavije i partijske discipline, kao i žalbe — zemaljsku kontrolnu komisiju.

43. Centralni komitet komunističke partije narodne republike u razdoblju između dva kongresa rukovodi čitavim radom Partije, organizuje razne partijske ustanove i rukovodi njihovim radom i t. sl.

44. Centralni komitet komunističke partije narodne republike u vremenu između dva kongresa saziva najmanje jedanput godišnje zemaljsku partijsku konferenciju od pretstavnika mesnih partiskih organizacija radi pretresanja tekućih pitanja partiske politike. Delegati za zemaljsku partijsku konferenciju biraju se na plenarnim sednicama gradskih, reonskih, sreskih, oblasnih i pokrajinskih komiteta.

Način biranja i ključ pretstavništava za zemaljsku partijsku konferenciju određuje centralni komitet komunističke partije narodne republike.

Članovi centralnog komiteta komunističke partije narodne republike, ako nisu birani kao opunomoćeni delegati, učestvuju na zemaljskoj partijskoj konferenciji sa savetodavnim glasom.

45. Zemaljska partijska konferencija ima pravo da smeni do jedne petine članova centralnog komiteta komunističke partije narodne republike, ukoliko ne izvršavaju svoju dužnost članova centralnog komiteta. Zemaljska partijska konferencija vrši popunu centralnog komiteta iz redova kandidata, a na njihovo mesto bira odgovarajući broj novih kandidata za članove centralnog komiteta komunističke partije narodne republike.

46. Sve odluke zemaljske partijske konferencije potvrđuje centralni komitet komunističke partije narodne republike, sem odluke o zameni članova centralnog komiteta i o izboru novih kandidata za članove centralnog komiteta komunističke partije narodne republike. Takve odluke su obavezne za sve partijske organizacije.

47. Centralni komitet komunističke partije narodne republike ima pravo da stvara politička odeljenja i da postavlja partijske organizatore centralnog komiteta komunističke partije narodne republike na zaostalim sektorima socijalističke izgradnje koji imaju važan značaj za narodnu privredu i zemlju u celini. Politička odeljenja rade po posebnim

instrukcijama centralnog komiteta komunističke partije narodne republike.

48. Zemaljska reviziona komisija kontroliše:

a) brzinu, urednost i pravilnost svršavanja poslova u aparatu zemaljskih organa Partije;

b) blagajnu i imovinu centralnog komiteta komunističke partije narodne republike.

VI

GRADSKE (SA REONSKIM PARTISKIM ORGANIZACIJAMA), OBLASNE, POKRAJINSKE PARTISKE ORGANIZACIJE

49. Najviši organ gradske (sa reonskim partiskim organizacijama), oblasne, pokrajinske partijske organizacije jeste: gradska, oblasna, pokrajinska partijska konferencija, koju gradski, oblasni, pokrajinski komitet saziva najmanje jedanput u dve godine, a vanrednu saziva po odluci gradskog, oblasnog i pokrajinskog komiteta ili na zahtev jedne trećine ukupnog broja članova organizacija koje ulaze u sastav gradske, oblasne, pokrajinske organizacije.

Gradska, oblasna, pokrajinska konferencija saslušava izveštaje komiteta i revizione komisije i odlučuje o njima, bira gradski, oblasni, pokrajinski komitet i revizionu komisiju.

50. Gradski, oblasni, pokrajinski komiteti biraju svoj politički biro najmanje od 9 članova čiji izbor potvrđuje centralni komitet komunističke partije narodne republike.

51. Plenarne sednice gradskog, oblasnog i pokrajinskog komiteta sazivaju se najmanje jedanput u tri meseca.

VII

GRADSKA, SRESKA, REONSKA PARTIJSKA ORGANIZACIJA

52. Gradsku, sresku, reonsku partijsku konferenciju saziva gradski, sreski, reonski komitet najmanje jedanput godišnje, a vanrednu po odluci tih komiteta ili na zahtev jedne trećine članova njihove organizacije. Gradska, sreska, reonska partijska konferencija saslušava izveštaje gradskog, sreskog, reonskog komiteta i revizione komisije i odlučuje o njima, bira gradski, sreski, reonski komitet, revizionu komisiju i delegate za Kongres KPJ i kongres komunističke partije narodne republike; gradska i sreska konferencija bira delegate za oblasnu i pokrajinsku partijsku konferenciju, a reonska — delegate za gradsku partijsku konferenciju (gradova sa reonskim partijskim organizacijama).

53. Gradski, sreski, reonski komitet bira biro od 7 do 9 članova koga potvrđuje centralni komitet komunističke partije narodne republike.

54. Gradski, sreski, reonski komitet organizuje i potvrđuje osnovne partijske organizacije po preduzećima, ustanovama, naseljima. raznim zadrugama, selima, itd. On podnosi izveštaj oblasnom, pokrajinskom i centralnom komitetu komunističke

partije narodne republike u roku i u formi koju odredi centralni komitet komunističke partije narodne republike.

55. Plenarne sednice gradskog, sreskog, reonskog komiteta sazivaju se najmanje jedanput u tri meseca.

56. U velikim gradovima sa odobrenjem centralnog komiteta komunističke partije narodne republike stvaraju se reonske partijske organizacije koje su potčinjene gradskom komitetu.

57. Sastav biroa sreskog, gradskog, reonskog komiteta mora biti takav da u njemu dva člana, od kojih i sekretar, budu sa partijskim stažom najmanje od tri godine.

VIII

OSNOVNE PARTIJSKE ORGANIZACIJE

58. Osnovu Partije sačinjavaju osnovne partijske organizacije.

Osnovne partijske organizacije stvaraju se u fabrikama, rudnicima, zavodima, preduzećima, ustanovama, selima, radnim zadrugama, jedinicama Jugoslovenske armije, naseljima, nadleštvima, školskim ustanovama itd., ako se tamo nalaze najmanje tri člana Partije.

59. Osnovne partijske organizacije, koje broje preko 30 članova Partije mogu se podeliti na partijska odeljenja po radionicama, sektorima rada itd., ali obavezno uz odobrenje nadležnog partijskog komiteta.

Osnovne partijske organizacije, koje broje preko 70 članova Partije, mogu da dele partijska odeljenja na partijske grupe po smenama, radnim brigadama i sl., ali uz prethodno odobrenje nadležnog partijskog komiteta. U većim preduzećima i nadleštvima, koja broje preko sto pedeset članova Partije, mogu se stvarati uz dozvolu centralnog komiteta komunističke partije narodne republike fabrički partijski komiteti, odnosno partijski komiteti nadleštva, na taj način što bi se partijskim odeljenjima ovih preduzeća ili nadleštava dala prava osnovne partijske organizacije.

60. Osnovna partijska organizacija povezuje mase radnika, seljaka i inteligencije sa rukovodećim organom Partije. Njen zadatak je:

a) agitacioni i organizacioni rad u masama na sprovođenju partijske linije i odluka;

b) privlačenje novih članova u Partiju i njihovo političko vaspitavanje;

v) pomaganje partijskim komitetima, pod čijim su rukovodstvom, u čitavom njihovom praktičnom radu;

g) da u preduzećima, ustanovama, zadrugama mobiliše mase za izvršenje postavljenog plana, učvršćenje radne discipline i razvijanje socijalističkog takmičenja i udarništva;

d) da vodi borbu protiv raspuštenosti i rasipništva u preduzećima, ustanovama, zadrugama itd., da se brine o poboljšanju kulturnih i životnih uslova radnika i ostalih trudbenika;

đ) da osigurava rukovedeću ulogu Partije u državnim i društvenim organizacijama;

e) da učestvuje u političkom i ekonomskom životu zemlje.

61. Za vođenje tekućeg rada osnovna partijska organizacija bira na godinu dana biro najviše od 9 članova. Biro se stvara u svim osnovnim partijskim organizacijama koje imaju više od 15 članova Partije. U osnovnim partijskim organizacijama, koje imaju manje od 15 članova, bira se sekretar osnovne partijske organizacije i njegov zamenik. U partijskim odeljenjima, koja imaju preko 15 članova Partije, bira se biro partijskog odeljenja od 3—5 članova, a u partijskim grupama bira se sekretar partijske grupe i njegov zamenik.

Sekretar osnovne partijske organizacije, koja se deli na partijska odeljenja, mora da ima partijski staž najmanje od dve godine.

IX

PARTIJA I OMLADINSKE ORGANIZACIJE

62. Partija obezbeđuje opšte rukovodstvo omladinskim organizacijama.

X

PARTIJSKA ORGANIZACIJA U JUGOSLOVENSKOJ ARMIJI

63. Organizaciju i rad partijske organizacije u Jugoslovenskoj armiji propisuje CK KPJ u duhu ovog statuta.

XI

KAZNENE MERE PARTIJE

64. Partija može da kazni svakog člana ako krši program i statut KPJ, ako krši partijsku disciplinu, ako je neiskren i dvoličan prema Partiji, ako je frakcionaš, ako postupa protivno komunističkom moralu.

Partijske kazne za člana Partije jesu: opomena, ukor, strogi ukor, privremeno otstranjenje sa odgovornih partijskih funkcija, strogi ukor sa posljednjom opomenom i isključenje iz Partije.

Partiske kazne za partisku organizaciju jesu: ukor, ponovna opšta registracija (raspuštanje organizacije).

Partijske kazne za članove Partije donosi osnovna partijska organizacija kako je to predviđeno u tački 8 i 9 ovog statuta.

Partiske kazne za partiske organizacije donosi: za osnovne partiske organizacije CK KP narodne republike, a za sve ostale partiske organizacije CK KPJ.

65. Partijske kazne se mogu skidati na inicijativu kažnjenog, ili partijske organizacije koja je kaznu donela, ili partijske organizacije mesta u kome se kažnjeni nalazi. Odluku o skidanju kazne potvrđuje viša partijska organizacija.

XII

PARTIJSKA NOVČANA SREDSTVA

66. Partijska novčana sredstva sastoje se od članarine, prihoda od partijske imovine i drugih prihoda.

Članovi Partije i kandidati mesečno uplaćuju članarinu, koja iznosi određeni procenat od njihovih bruto prinadležnosti odnosno prihoda. CK KPJ svojom posebnom odlukom određuje visinu procenta.

SADRŽAJ

CIJENA 8.— DINARA